

КУЛЬТУРНА ЛІНГВІСТИКА ТА КОГНІТИВІСТИКА

Березюк С.В.

здобувач другого рівня вищої освіти,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Бондарчук О.Ю.

ПОНЯТТЄВИЙ СКЛАДНИК КОНЦЕПТУ „KRIEG“ У НІМЕЦЬКІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Концептуальний аналіз є одним із ключових методів дослідження мовної картини світу, адже саме через концепти мова відображає систему уявлень народу про навколишній світ. Концепт „KRIEG“ (війна) є одним із фундаментальних в німецькій мовній картині світу, так як війна, будучи суспільним явищем, має великий вплив на колективну пам'ять, соціальні цінності та національну ідентичність. Це поняття охоплює не лише фізичний конфлікт, а й широкий спектр емоційних, етичних, політичних та культурних аспектів, які формують комплексне розуміння цього явища.

Мета нашої розвідки – проаналізувати словникові дефініції ключового слова *Krieg* для вивчення поняттєвого складника концепту „KRIEG“. Дефініційний аналіз лексичних одиниць є одним із розповсюджених методів дослідження концептів, який використовується як самостійно, так і в поєднанні з іншими підходами. Його основною метою є виокремлення елементарних одиниць змістового плану, тобто сем, з яких формується значення слова. Цей метод полягає в детальному вивченні словникових визначень певної лексичної одиниці для аналізу її семантичної структури [1].

Для аналізу змістового наповнення концепту „KRIEG“ було взято визначення з таких лексикографічних словників: *Deutsches Wörterbuch (Gerhard Wahrig)* (D1), *Duden* (D2), *DWDS* (D3) та *PONS* (D4).

Дефініційний аналіз лексеми KRIEG

№		D1	D2	D3	D4
1	<i>Bewaffnete Auseinandersetzung zwischen Staaten, Stämmen od. Völkern</i>	+			
2	<i>ständiger Kampf, dauernde Feindschaft</i>	+			
3	<i>Mit Waffengewalt ausgetragener Konflikt zwischen Staaten, Völkern</i>		+		
4	<i>größere militärische Auseinandersetzung, die sich über einen längeren Zeitraum erstreckt</i>		+		

5	<i>Organisierte militärische Auseinandersetzung meist großen Ausmaßes und längerer Dauer zwischen Staaten, Militärbündnissen, ethnischen, sozialen oder anderen Interessengruppen</i>			+	
6	<i>mit großem Aufwand geführte staatliche oder gesellschaftliche Agitation bzw. Aktion gegen etw. oder jmdn.</i>			+	
7	<i>heftige, meist langwierige Auseinandersetzung</i>			+	
8	<i>eine mit militärischer Gewalt geführte Auseinandersetzung zwischen zwei oder mehreren Staaten</i>				+

Порівняння визначень поняття „KRIEG“ із різних лексикографічних джерел показує, що кожне з них розкриває це поняття з різних аспектів, акцентуючи на різні характеристики війни. У визначенні „*Bewaffnete Auseinandersetzung zwischen Staaten, Stämmen od. Völkern; ständiger Kampf, dauernde Feindschaft*“ [5] наголошується на збройному конфлікті між державами, племенами або народами. Воно також включає аспект постійного конфлікту і тривалої ворожнечі, що розширює розуміння війни як не тільки події, але й як тривалої ворожнечі між сторонами.

У визначенні словника DUDEN „*Mit Waffengewalt ausgetragener Konflikt zwischen Staaten, Völkern; größere militärische Auseinandersetzung, die sich über einen längeren Zeitraum erstreckt*“ [2] йдеться про війну як великий військовий конфлікт, що акцентує увагу на масштабності війни, а також вказується на тривалий період, який охоплює війна.

Визначення зі словника DWDS „*Organisierte militärische Auseinandersetzung meist großen Ausmaßes und längerer Dauer zwischen Staaten, Militärbündnissen, ethnischen, sozialen oder anderen Interessengruppen; mit großem Aufwand geführte staatliche oder gesellschaftliche Agitation bzw. Aktion gegen etw. oder jmdn.; heftige, meist langwierige Auseinandersetzung*“ [3] є найбільш детальним і включає не тільки організований військовий конфлікт великого масштабу і тривалості, а й також підкреслює можливість конфліктів між різними військовими альянсами, етнічними, соціальними або іншими групами. Цей словник розширює розуміння війни не тільки як військове протистояння, але й як соціально-політичну акцію.

Словник PONS надає найпростішу дефініцію „*Eine mit militärischer Gewalt geführte Auseinandersetzung zwischen zwei oder mehreren Staaten*“ [4]. У цьому випадку війна визначається як військовий конфлікт між двома або більше державами з використанням військової сили.

Незважаючи на відмінність поданих визначень концепту „KRIEG“, можна виділити кілька ключових сем. Усі джерела одностайно трактують „KRIEG“ як **збройне зіткнення** між різними суб'єктами – державами, народами, альянсами або групами. Визначення з *Duden* (D2) та *DWDS* (D3) акцентують на **масштабі** конфлікту, який охоплює значні території та ресурси. У дефініціях цих же словників також наголошується, що війна є **тривалим** процесом. *DWDS* (D3) виділяє **організованість** війни, що підкреслює не стихійність, а цілеспрямований і контрольований характер військових дій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Куті К.Ю., Єсипенко Н.Г. Поняттєвий складник концепту rain. Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія. 2020. Вип. 822. С. 13–23. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvchnugf_2020_822_4 (дата звернення: 07.10.2024)
2. DUDEN. Deutsches Universalwörterbuch. DUDENVERLAG. S. 900
3. DWDS. Der deutsche Wortschatz.
URL: <https://www.dwds.de/wb/Krieg?o=krieg> (дата звернення: 08.10.2024)
4. PONS. Wörterbuch.
URL: <https://de.pons.com/%C3%BCbersetzung-2/deutsche-rechtschreibung/krieg> (дата звернення: 08.10.2024)
5. Wahrig Gerhard. Deutsches Wörterbuch. Bertelsmann Lexikon Institut. S. 792

Мельничук О.Я.

*здобувач другого рівня вищої освіти,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Бондарчук О.Ю.*

ПОНЯТТЄВИЙ СКЛАДНИК ЛІНГВОКУЛЬТУРНОГО ТИПАЖУ “AKADEMIKER” У НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

Актуальність дослідження лінгвокультурного типу “Akademiker”, полягає у визначенні ролі, яку цей образ відіграє в культурі німецькомовного світу. Давні традиції впливу на розвиток освіти, науки, а також суспільства в цілому світі мали багато німецьких, австрійських та швейцарських академіків. Лінгвокультурний аналіз дозволяє детальніше зрозуміти, як відображається в мові культурне ставлення до інтелектуальної діяльності, освіти, соціальної відповідальності та наукових досліджень. Сьогодні все більшого значення набувають освіта та наукові знання, тому вивчення мови вчених стає все більш актуальним для розуміння культурної ідентичності та соціальної ролі інтелектуалів.

Метою нашого дослідження є аналіз поняттєвого складника лінгвокультурного типу “Akademiker” у німецькомовному дискурсі. Наше дослідження ґрунтується на словниках: тлумачні словники Duden, Brockhaus; спеціалізований словник з лінгвокультурології Wörterbuch der deutschen Gegenwartssprache.

Термін “лінгвокультурний типаж” фокусується на вивченні типажів як об’єктів лінгвістичних і культурологічних досліджень, але його тлумачення виходить за межі наукової парадигми лінгвістики та культурології.

Мовні та культурні концепти перебувають у свідомості індивідів і груп [4, с. 75]. Саме у свідомості відбувається взаємодія мови і культури, а тому лінгвокультурологічні дослідження є водночас когнітивними дослідженнями [3, с. 117]. Концепти є осередком культури в ментальному світі людини: “Концепти – це ніби маса культури в людській свідомості, те, що дозволяє культурі входити в ментальний світ людини. А з іншого боку, концепт – це те, через що людина входить у культуру і, в деяких випадках, впливає на культуру” [1, с. 40].